JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2023. szeptember 21. [1]

C-605/21. sz. ügy

Heureka Group a.s.
kontra
Google LLC

(a Městský soud v Praze [prágai városi bíróság, Csehország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A versenyjogi rendelkezések megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetek – A Bizottság nem végleges határozatára való hivatkozás lehetősége – 2014/104/EU irányelv – Időbeli hatály – A jogsértés irányelv hatálybalépése előtti kezdő időpontja – Elévülési idő – Az eredeti nemzeti szabályozásnak az EUMSZ 102. cikkel és az uniós jog tényleges érvényesülése elvével való összeegyeztethetősége”

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés . . . 2

II. Jogi háttér . . . 3

A. Az uniós jog . . . 3

1. Az 1/2003 rendelet . . . 3

2. A 2014/104 irányelv . . . 4

B. A cseh jog . . . 5

III. A tényállás és az alapeljárás . . . 6

A. A „Google Shopping” ügyben folytatott bizottsági eljárás és a C(2017) 4444 final határozat. 6

B. A Heureka kártérítés iránti nemzeti polgári jogi keresete . . . 7

[1] Eredeti nyelv: francia.

IV. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás 9

V. Elemzés 10

A. Előzetes kérdés: Támaszkodhat-e a nemzeti bíróság a Bizottság még nem végleges határozatára? 12

1. A Bizottság még nem végleges határozatának kötelező jellege 13

2. Az alapeljárás felfüggesztésére vonatkozó kötelezettség? 14

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés: A Volvo ítélet megállapításainak a jelen ügyre gyakorolt hatásairól 16

1. A jogsértés azon időszaka, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát követően került sor 16

2. A jogsértés azon időszaka, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt került sor 19

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdés: Az irányelvet megelőző elévülési szabályozásra vonatkozóan az uniós jogból eredő követelmények 19

1. Megkezdődhet-e az elévülési idő a jogsértés megszűnése előtt? (A harmadik kérdés és a negyedik kérdés i. pontja) 20

2. Megkezdődhet-e az elévülési idő azelőtt, hogy a károsult személy tudja, hogy a magatartás a versenyszabályok megsértésének minősül? (A negyedik kérdés ii. pontja) . 24

3. Fel kell-e függeszteni az elévülési időt a Bizottság előtti eljárás időtartama és a bizottsági határozat bírósági felülvizsgálata alatt? (A negyedik kérdés iii. és iv. pontja) . 26

VI. Végkövetkeztetések 27

I. Bevezetés

1. A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv[2] 10. cikkével kialakított rendszer szerint az elévülési idő nem kezdődhet meg azelőtt, hogy a versenyjogi jogsértés megszűnt volna, és a felperesnek tudomása lenne vagy észszerűen elvárható módon tudnia kellene a jogsértést jellemző lényeges elemekről.

2. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében a Bíróságnak elsődlegesen azt kell megvizsgálnia, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát megelőzően az a követelmény, amely szerint az elévülési idő nem kezdődhet meg a jogsértés megszűnése előtt, következett-e már a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkből. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethetőek-e az uniós joggal a korábbi nemzeti elévülési szabályozás bizonyos más aspektusai, amelyek többek között az arról való tudomásra vonatkoznak, hogy az érintett

[2] HL 2014. L 349., 1. o.

magatartás a versenyszabályok megsértésének minősül, valamint arra, hogy az elévülési idők az Európai Bizottság előtti eljárásnak és a jogsértést megállapító határozat bíróság előtti megtámadásának időtartama alatti nyugszanak.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. Az 1/2003/EK rendelet

3. Az 1/2003 rendelet [3] „Bizonyítási teher” című 2. cikke kimondja:

„A[z EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk] alkalmazásával járó bármely nemzeti vagy közösségi eljárás során a[z EUMSZ 101. cikk] (1) bekezdése vagy [az EUMSZ 102. cikk] megsértésével kapcsolatos bizonyítási terhet a jogsértést állító fél vagy hatóság viseli. Az a vállalkozás vagy a vállalkozások azon társulása, amely a[z EUMSZ 101. cikk] (3) bekezdésében foglalt kedvezményt igénybe kívánja venni, köteles bizonyítani, hogy a bekezdésben foglalt feltételek teljesülnek.”

4. E rendeletnek „A közösségi versenyjog egységes alkalmazása” című 16. cikke a következőket írja elő:

„(1) Amennyiben a nemzeti bíróságok hoznak határozatot a[z EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikk] hatálya alá tartozó olyan megállapodásokról, döntésekről vagy magatartásokról, amelyek már bizottsági határozat tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottság által elfogadott határozattal ellentétes határozatot. Kerülniük kell továbbá az olyan határozat kibocsátását, amely ellentétben állna a Bizottság által kezdeményezett eljárásban a Bizottság által tervezett határozattal. E célból a nemzeti bíróság felmérheti, hogy szükséges-e az előtte folyó eljárást felfüggeszteni. Ez a kötelezettség nem érinti a[z EUMSZ 267. cikk] szerinti jogokat és kötelezettségeket.

(2) Amennyiben a tagállamok versenyhatóságai hoznak határozatot [az EUMSZ 101. vagy 102. cikk] hatálya alá tartozó olyan megállapodásokról, döntésekről vagy magatartásokról, amelyek már bizottsági határozat tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottság által elfogadott határozattal ellentétes határozatot.”

5. Az említett rendelet 25. cikkének (2) bekezdése szerint:

„Az elévülési idő a jogsértés elkövetésének napján kezdődik. Folyamatos vagy ismétlődő jogsértések esetén azonban az elévülési idő a jogsértés megszűnésének napján kezdődik.”

[3] A[z EUMSZ] 101. és [EUMSZ] 102. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet 2. kötet, 205. o.).

2. A 2014/104 irányelv

6. A 2014/104 irányelv (36) preambulumbekezdése az alábbiakat írja elő:

„Az elévülési idő kezdetére, időtartamára, nyugvására vagy megszakadására vonatkozó nemzeti szabályok nem akadályozhatják aránytalanul a kártérítési keresetek indítását. Ez különösen azoknál a kereseteknél fontos, amelyek valamely jogsértés versenyhatóság vagy felülvizsgálati bíróság általi megállapításán alapulnak. Ezért – a nemzeti és az uniós versenyjog érvényesítése érdekében – lehetővé kell tenni kártérítési keresetek indítását a versenyhatósági eljárás után is. Az elévülési idő nem kezdődhet meg a jogsértés megszűnése előtt és azelőtt, hogy a felperesnek tudomása lenne, illetve – észszerűen elvárható módon – tudnia kellene a jogsértésnek minősülő magatartásról, arról, hogy a jogsértés a felperesnek kárt okozott, valamint a jogsértő kilétéről. Lehetővé kell tenni a tagállamok számára, hogy általánosan alkalmazandó abszolút elévülési időket tartsanak fenn vagy vezessenek be, feltéve hogy ezen abszolút elévülési idők nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy túlságosan nehézzé a teljes kártérítéshez való jog gyakorlását.”

7. Ezen irányelv 2. cikke a „Fogalommeghatározások” címet viseli, és 1. és 12. pontja a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »versenyjogi jogsértés«: az EUMSZ 101. vagy 102. cikkének, vagy a nemzeti versenyjognak a megsértése;

[…]

12. »jogsértést megállapító jogerős határozat«: a jogsértést megállapító olyan határozat, amely rendes jogorvoslat keretében nem vagy már nem vizsgálható felül”.

8. Ezen irányelvnek „A nemzeti határozatok hatálya” című 9. cikke kimondja:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a valamely nemzeti versenyhatóság vagy felülvizsgálati bíróság által hozott jogerős határozatban megállapított versenyjogi jogsértés megtörténte ne legyen vitatható az EUMSZ 101. vagy 102. cikke, illetve a nemzeti versenyjog alapján a nemzeti bíróságoknál indított kártérítési perekben.

(2) A tagállamok biztosítják, hogy amennyiben az (1) bekezdésben említett jogerős határozatot egy másik tagállamban hozták meg, e jogerős határozatra az adott tagállam bírósága előtt a nemzeti joggal összhangban legalább mint a versenyjogi jogsértés megtörténtének *prima facie* bizonyítékára hivatkozni lehessen, és azt adott esetben a felek által előterjesztett egyéb bizonyítékokkal együtt meg lehessen vizsgálni.

(3) E cikk nem érinti a nemzeti bíróságok EUMSZ 267. cikke szerinti jogait és kötelezettségeit.”

9. Az említett irányelv „Elévülési idő” című 10. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok e cikkel összhangban meghatározzák a kártérítési keresetek indításával kapcsolatos elévülési időre vonatkozó szabályokat. E szabályoknak meg kell határozniuk az elévülési idő kezdő időpontját, időtartamát, és azokat a körülményeket, amelyek fennállása esetén az elévülés idő megszakad vagy nyugszik.

(2) Az elévülési idő nem kezdődhet meg azelőtt, hogy a versenyjogi jogsértés megszűnt volna, és a felperesnek tudomása lenne vagy észszerűen elvárható módon tudnia kellene a következőkről:

a) a szóban forgó magatartásról, és annak tényéről, hogy az versenyjogi jogsértésnek minősül;

b) arról a tényről, hogy a versenyjogi jogsértés számára kárt okozott; valamint

c) a jogsértő kilétéről.

(3) A tagállamok biztosítják, hogy a kártérítési kereset megindítására vonatkozó elévülési idő legalább öt év legyen.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy az elévülési idő nyugodjon, illetve a nemzeti jogtól függően megszakadjon, ha valamely versenyhatóság intézkedést fogad el a kártérítési kereset alapjául szolgáló versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos vizsgálat vagy eljárás tekintetében. A nyugvás legkorábban a jogsértést megállapító határozat jogerőre emelkedése vagy az eljárás egyéb módon történő befejezése után egy évvel érhet véget."

B. A cseh jog

10. A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint a zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (a versenyjogi kártérítésről szóló 262/2017. sz. törvény) 2017. szeptember 1-jei hatálybalépése előtt a kártérítéshez való jog elévülését először 2013. december 31-ig a zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (a kereskedelmi törvénykönyvről szóló 513/1991. sz. törvény), majd 2014. január 1-jétől 2017. augusztus 31-ig a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (a polgári törvénykönyvről szóló 89/2012. sz. törvény) szabályozta. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az e két szabályozás közötti különbség abban áll, hogy a kereskedelmi törvénykönyv értelmében az elévülési idő négy év, míg a polgári törvénykönyv értelmében az elévülési idő három év. A Bíróság előtti eljárás szempontjából a nemzeti jog értelmezésére és alkalmazására kizárólagos hatáskörrel rendelkező kérdést előterjesztő bíróság[4] a polgári törvénykönyv szabályait jelöli meg relevánsként.

11. A polgári törvénykönyv 620. §-ának (1) bekezdése kimondja:

„A kártérítéshez való jog elévülési idejének kezdete szempontjából meghatározó körülmények közé tartozik a kárról és a kártérítésre kötelezett személy [kilétéről] való tudomás. Ez megfelelően alkalmazandó a kár megtérítésére is."

12. A polgári törvénykönyv 629. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az elévülési idő három év."

13. A versenyjogi kártérítésről szóló 262/2017. sz. törvény 9. §-ának (1)–(3) bekezdése értelmében:

„(1) A jelen törvény szerinti kártérítési jog gyakorlására vonatkozó elévülési idő 5 év; a polgári törvénykönyv 629. és 636. §-ának rendelkezései nem alkalmazandóak.

[4] Lásd: 2023. július 24-i Statul român ítélet (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

(2) Az elévülési idő azon a napon kezdődik, amikor az érintett személy tudomást szerez a kárról, a kártérítésre kötelezett személy [kilétéről] és a versenykorlátozásról, vagy azokról tudomást kellett szereznie és tudomást szerezhetett, de legkorábban azon a napon, amikor a versenykorlátozás megszűnt.

(3) Az elévülési idő nyugszik a versenyhatóság ugyanazon versenykorlátozással kapcsolatos vizsgálata vagy eljárása alatt, valamint a) a versenyhatóság vagy bíróság által hozott, ilyen versenykorlátozás fennállását megállapító határozat jogerőre emelkedésének napjától, vagy b) a vizsgálat, a versenyhatóság előtti eljárás vagy a bíróság előtti eljárás egyéb módon történő befejezésétől számított egy évig."

III. A tényállás és az alapeljárás

14. Az alapeljárás felperese, a Heureka Group a.s. (a továbbiakban: Heureka), amely a Cseh Köztársaságban az értékesítésiár-összehasonlító szolgáltatások piacán működő társaság, a *Google Search (Shopping)* ügyben 2017. június 27-én hozott bizottsági határozatot (a továbbiakban: C(2017) 4444 final határozat)[5] követően kártérítési keresetet indított a Google LLC-vel szemben a kérdést előterjesztő bíróság, a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Csehország) előtt.

A. A „Google Shopping" ügyben folytatott bizottsági eljárás és a C(2017) 4444 final határozat

15. 2010. november 30-án a Bizottság sajtóközleményt tett közzé, amelyben jelezte, hogy többek között a 773/2004/EK rendelet 2. cikkének (1) bekezdése alapján eljárást indított a Google ellen az online keresés területén fennálló erőfölénnyel való esetleges visszaélés miatt.[6]

16. 2013-ban a Google kötelezettségvállalásokat ajánlott fel a Bizottságnak annak érdekében, hogy eloszlassa ezen intézmény aggályait.

17. 2014. május 27-én a Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (egyesület az internet Cseh Köztársaságban való fejlesztéséért, a továbbiakban: SPIR), amelynek a Heureka a tagja, sajtóközleményt adott ki, amelyben egyet nem értését fejezete ki e kötelezettségvállalásokkal kapcsolatban.

18. 2015. április 15-én a Bizottság kifogásközlést fogadott el a Google-lal szemben, amelyben arra az ideiglenes megállapításra jutott, hogy a szóban forgó magatartások erőfölénnyel való visszaélésnek minősülnek, és ennélfogva sértik az EUMSZ 102. cikket.

19. 2016. július 14-én a Bizottság kiegészítő kifogásközlést fogadott el, és az EUMSZ 102. cikk megsértése miatt a Google anyavállalatával, az Alphabet, Inc. társasággal szemben is eljárást indított.

[5] Az EUMSZ 102. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39740 – „Google Search [Shopping]" ügy) (a továbbiakban: Google Shopping ügy) 2017. június 27-én hozott C(2017) 4444 final határozat.

[6] A Bizottság által az [EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i bizottsági rendelet (HL 2004. 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.); IP/10/1624, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fr/ip_10_1624.

20. 2017. június 27-én a Bizottság meghozta a C(2017) 4444 final határozatot. E határozatban a Bizottság megállapította, hogy a Google (és a Google feletti ellenőrzés megszerzése óta az Alphabet) megsértette az EUMSZ 102. cikket és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 54. cikkét. A Bizottság szerint a Google visszaélt tizenhárom nemzeti piacon, többek között a Cseh Köztársaság piacán fennálló erőfölényével az EGT-n belüli általános keresési piacon, azáltal, hogy csökkentette az oldalain áthaladó forgalmat a versengő árösszehasonlító szolgáltatások felé, és ezt a forgalmat növelte a saját árösszehasonlító szolgáltatása felé, ami valószínűleg versenyellenes hatásokkal járhatott vagy valószínűleg ilyen hatásokkal járt a termék-összehasonlításra irányuló specializált keresések tizenhárom megfelelő nemzeti piacán, valamint az említett általános keresési piacokon is. [7]

21. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy e jogsértésre a Cseh Köztársaságban 2013 februárja óta került sor, és az a C(2017) 4444 final határozat elfogadásának időpontjában, azaz 2017. június 27-én is folytatódott. A Bizottság tehát úgy ítélte meg, hogy kötelezni kell a Google-t arra, hogy 90 napon belül szüntesse meg a magatartását, és ne tanúsítson egyenértékű, azonos tárgyú vagy hatású magatartást. [8]

22. A C(2017) 4444 final határozat összefoglalója 2018. január 12-én jelent meg az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*.

23. A Google a Törvényszék Hivatalához 2017. szeptember 11-én benyújtott keresetlevelével keresetet indított a C(2017) 4444 final határozat ellen. A Törvényszék 2021. november 10-i Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ítéletében (T-612/17, EU:T:2021:763) az említett határozatot megsemmisítette egyedül annyiban, amennyiben a Bizottság abban azon az alapon állapította meg a Google által az EGT-n belül az *általános* keresés tizenhárom nemzeti piacán elkövetett jogsértést, hogy e piacokon versenyellenes hatások álltak fenn, és a Google keresetét az ezt meghaladó részében elutasította, többek között helybenhagyva a Bizottság elemzését a termék-összehasonlításra irányuló *specializált* keresések piacát illetően.

24. 2022. január 20-i keresetlevelével a Google – jelenleg folyamatban lévő – fellebbezést nyújtott be a Törvényszék ítélete ellen. [9]

B. A Heureka kártérítés iránti nemzeti polgári jogi keresete

25. 2020. június 25-i, 2020. június 26-án benyújtott keresetlevelével a Heureka kártérítési keresetet indított a Google-lal szemben a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság) előtt. E kereset azon kár megtérítésére irányul, amelyet a Heureka a Google által a C(2017) 4444 final határozat szerint a Cseh Köztársaságban 2013 februárja és 2017. június 27. között elkövetett erőfölénnyel való visszaélés miatt szenvedett el. A Heureka kijelentette, hogy a Google a saját értékesítésiár-összehasonlító szolgáltatását az általános keresőszolgáltatásainak eredményei között a lehető legjobb helyen helyezte el és jelenítette meg, ami csökkentette a Heureka.cz értékesítésiár-összehasonlító portál látogatottságát.

[7] 2021. november 10-i Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ítélet (T-612/17, EU:T:2021:763, 55., 57., 67. és 70. pont).

[8] 2021. november 10-i Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ítélet (T-612/17, EU:T:2021:763, 71. és 666. pont).

[9] A folyamatban lévő C-48/22. P. sz. Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ügy.

26. A Google vitatta az említett keresetet, többek között arra hivatkozva, hogy a kártérítéshez való jog legalább a 2013 februárjától 2016. június 25-ig[10] tartó időszak tekintetében elévült. Ez az érvelés azon a feltevésen alapul, hogy a Heureka jóval a C(2017) 4444 final határozat elfogadása előtt tudomással bírhatott mind a jogsértés elkövetőjének kilétéről, mind pedig arról a tényről, hogy kárt szenvedett el.

27. E tekintetben a Google megjegyzi, hogy nyilvánvaló volt, hogy a „Google” elnevezésű keresőmotor működtetője a Google társaság, többek között a Bizottság 2010. november 30-i sajtóközleménye (a fenti 15. pont) miatt.

28. Egyébiránt a Google úgy véli, hogy mindenesetre azon sajtóközlemény 2014. május 27-i közzététele, amelyben az SPIR kifejezte egyet nem értését a Google által a Bizottság előtt tett kötelezettségvállalásokkal kapcsolatban (a fenti 17. pont), elegendő volt ahhoz, hogy az elévülési idő megkezdődjön.

29. Ezen okokból a Google azt állítja, hogy a jelen ügyben irányadó elévülési idő 2013 februárjától, vagyis a jogsértés cseh területen való kezdetétől és az állítólagos kár bekövetkezésének kezdetétől, vagy legkésőbb 2014. május 27-től, az SPIR sajtóközleménye közzétételének időpontjától kezdődött.

30. A Google szerint a Heurekát semmi nem akadályozta abban, hogy kártérítési keresetét benyújtsa, mivel e társaság az e keresetre vonatkozó eljárás során az elszenvedett – az idő múlásával növekedő – részkárok hozzáadásával fokozatosan kiterjeszthette a kár terjedelmét.

31. Ebben az összefüggésben a Městský soud v Prazénak (prágai városi bíróság) kétségei vannak a tekintetben, hogy az elévülési időkre irányadó korábbi nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a 2014/104 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével és adott esetben az EUMSZ 102. cikkel, valamint a tényleges érvényesülés elvével. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a polgári törvénykönyv 620. §-ának (1) bekezdése értelmében a hároméves elévülési idő akkor kezdődik, amikor a károsult tudomást szerez a jogsértés elkövetőjének kilétéről és az elszenvedett kárról, vagy úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett arról. Ami azt arról való tudomásra vonatkozó feltételt illeti, hogy az érintett jogsértés miatt kár következett be, a polgári törvénykönyv 620. §-a (1) bekezdésének a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság, Csehország) általi értelmezése szerint az elévülési idő megkezdődéséhez elegendő a részkárról való tudomásszerzés. A kár, különösen a folyamatos vagy ismételt jogsértések esetén, megosztható, és minden egyes „új kár” külön érvényesíthető és új elévülési időt indít el.

32. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a jelen ügyben ez azt jelenti, hogy a Google oldalán lefolytatott minden olyan általános keresés, amely a Google árösszehasonlító szolgáltatását előnyt biztosítva helyezi el és jeleníti meg, új, önálló elévülési időt indított volna meg.

33. Ezenkívül e bíróság megjegyzi, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikkétől eltérően a polgári törvénykönyv nem követeli meg, hogy a károsultnak tudomása legyen arról, hogy az adott magatartás versenyjogi jogsértésnek minősül. A polgári törvénykönyv nem tartalmaz olyan szabályt sem, amely lehetővé tenné az elévülési időnek az e magatartással kapcsolatos vizsgálat

[10] Ezt az időpont a Heureka keresetlevele keltének időpontjától (2020. június 25.) számított négy év levonásával kapjuk meg. A Google a kérdést előterjesztő bíróságtól (lásd a jelen indítvány fenti 10. pontját) eltérően úgy ítéli meg, hogy a releváns nemzeti szabályozást a kereskedelmi törvénykönyv jelenti, amely szerint az elévülési idő négy év (lásd szintén a jelen indítvány fenti 10. pontját), attól számítva, hogy a károsult a kárról és az annak megtérítésére kötelezett személy kilétéről tudomást szerzett vagy tudomást szerezhetett.

időtartamára történő nyugvását vagy megszakadását, sem pedig olyan szabályt, amely szerint az elévülési idő nyugvása legkorábban a jogsértést megállapító határozat jogerőre emelkedése után egy évvel ér véget.

IV. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem és a Bíróság előtti eljárás

34. E körülmények között a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Csehország) 2021. szeptember 29-i, a Bíróság Hivatalához 2021. szeptember 30-án érkezett végzésével előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a 2014/104 irányelv 21. cikkének (1) bekezdését és az unió jog általános elveit, hogy a 2014/104 irányelv és különösen annak 10. cikke közvetlenül vagy közvetve alkalmazandó az EUMSZ 102. cikk megsértésén alapuló valamennyi kártérítési követeléssel kapcsolatos jelen ügyben, amely a 2014/104 irányelv hatálybalépését megelőzően indult, és ezen irányelv átültetésére előírt határidő lejártát követően fejeződött be, abban a helyzetben, amikor a kártérítési keresetet az átültetési határidő lejártát követően nyújtották be, vagy úgy kell-e értelmezni ezt a rendelkezést, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikkét kizárólag a vitatott magatartás azon részére (és a vitatott magatartásból eredő kár azon részére) kell alkalmazni, amely a 2014/104 irányelv hatálybalépését, vagy akár az átültetési határidő lejártát követően valósult meg?

2) A 2014/104 irányelv, illetve az EUMSZ 102. cikk értelmével és céljával, valamint a tényleges érvényesülés elvével összhangban megfelelő-e a 2014/104 irányelv 22. cikke (2) bekezdésének azon értelmezése, amely szerint »a 21. cikk értelmében elfogadott, [a 22. cikk] (1) bekezdés[é]ben említettektől eltérő nemzeti intézkedések[nek]« tekinthetők a 2014/104 irányelv 10. cikkét átültető nemzeti rendelkezések, más szóval a 2014/104 irányelv 10. cikke és az elévülési szabályok tekintetében a 2014/104 irányelv 22. cikkének (1) vagy (2) bekezdését kell-e alkalmazni?

3) Összeegyeztethetők-e a 2014/104 irányelv 10. cikkének (2) bekezdésével vagy az EUMSZ 102. cikkel, valamint a tényleges érvényesülés elvével azok a nemzeti rendelkezések, és azok azon értelmezése, amely a szubjektív elévülési idő megkezdése szempontjából lényeges, »károkozás ismeretét« ahhoz köti, hogy a károsult tudomással bír azokról az »egyes részkárokról«, amelyek az elhúzódó vagy folyamatos versenyellenes magatartás időtartama alatt fokozatosan következnek be (mivel az ítélkezési gyakorlat azon a feltételezésen alapul, hogy a szóban forgó kártérítési követelés egészében véve megosztható), és amelyek [azaz a károk] tekintetében – függetlenül attól, hogy a károsultnak tudomása van-e az EUMSZ 102. cikk általános megsértéséből eredően bekövetkezett kár pontos terjedelméről – különböző szubjektív elévülési idők veszik kezdetüket, azaz azok a nemzeti rendelkezések és azok azon értelmezése, amely lehetővé teszi, hogy a saját ár-összehasonlító szolgáltatásnak előnyösebb módon az EUMSZ 102. cikk megsértésével történő elhelyezésén és megjelenítésén alapuló versenyellenes magatartás eredményeként bekövetkezett kárral kapcsolatos kártérítési követelés esetében az elévülési idő e magatartás befejezését megelőzően kezdődjön meg?

4) Ellentétesek-e a 2014/104 irányelv 10. cikkének (2), (3) és (4) bekezdésével vagy az EUMSZ 102. cikkel, valamint a tényleges érvényesülés elvével az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek szerint a kártérítési követelések esetében a szubjektív elévülési idő három év, és azon a napon kezdődik, amelyen a károsult tudomást szerzett vagy tudomást

szerezhetett volna a részkárról, és arról, hogy ki köteles azt megtéríteni, azonban nem veszi figyelembe i. a jogsértés megszűnésének időpontját, ii. azt, hogy a károsult tudomással bír a magatartás versenyszabályokat sértő jellegéről, és amelyek alapján ugyanakkor iii. nem nyugszik, és nem szakad meg a három éves elévülési idő a Bizottság előtti azon eljárás időtartamára, amelynek tárgya az EUMSZ 102. cikk továbbra is megvalósuló megsértése, valamint iv. nem tartalmaznak arra vonatkozó szabályokat, hogy az elévülési idő nyugvása legkorábban a jogsértés tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedése után egy évvel érhet véget?"

35. A Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárásban a Heureka, a Google, valamint a Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

36. 2022. június 22-én, vagyis a jelen ügy írásbeli szakaszának 2022. március 21-én történt lezárását követően hozott a Bíróság ítéletet a Volvo és DAF Trucks ügyben (C-267/20, a továbbiakban: Volvo ítélet; EU:C:2022:494), amelyben többek között a 2014/104 irányelv 10. cikkének jellegéről, valamint e rendelkezés időbeli hatályáról foglalt állást. Az ezen ügy és a jelen ügy közötti hasonlóságokra figyelemmel a Bíróság felhívta a kérdést előterjesztő bíróság figyelmét az említett ítéletre, és megkérdezte, hogy ezen ítéletre tekintettel fenn kívánja-e tartani az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét.

37. 2022. június 29-i, 2022. július 1-jén érkezett levelében a kérdést előterjesztő bíróság jelezte a Bíróságnak, hogy fenntartja az előzetes döntéshozatal iránti kérelmét.

38. A Bírósághoz 2022. szeptember 27-én érkezett írásbeli közleményében a kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal arról tájékoztatta a Bíróságot, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést visszavonja, a harmadik és negyedik kérdését azonban fenntartja.

39. 2022. december 20-án a Bíróság és a főtanácsnok írásbeli választ igénylő kérdéseket intézett az eljárásban részt vevő valamennyi félhez, amelyekre valamennyi fél válaszolt. E kérdéseket követően a kérdést előterjesztő bíróság is észrevételeket terjesztett elő, amelyeket az előzetes döntéshozatal iránti kérelem kiegészítéseként vettek nyilvántartásba.

40. Valamennyi fél képviseltette magát a 2023. március 20-án tartott tárgyaláson is.

V. Elemzés

41. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a Heureka, az alapeljárás felperese, amely keresetét 2020. június 26-án nyújtotta be, és amely úgy véli, hogy a Google által 2013 februárja és 2017. június 27. között elkövetett erőfölénnyel való visszaélés miatt kárt szenvedett, követelhet-e még kártérítést az ezen időszak egésze során okozott kárért, vagy ellenkezőleg, a kártérítéshez való joga az említett időszak egy része tekintetében már elévült.

42. Ez a kérdés többek között azért merül fel, mert a 2014/104 irányelv átültetését megelőzően a cseh jog az elévülési idő kezdetét csak a kárról és a károkozó személy kilétéről való tudomáshoz kötötte. A vonatkozó ítélkezési gyakorlat tehát úgy ítélte meg, hogy a versenyjog folyamatos

megsértése során keletkező kár egésze részkárokra osztható, és hogy minden egyes részkár tekintetében önálló elévülési idő kezdődik. A kártérítéshez való jog tehát külön és fokozatosan évül el.

43. Ezen ítélkezési gyakorlat és a korábbi hároméves elévülési idő alapján, és ha abból a feltételezésből indulunk ki, hogy – amint azt a Google állítja (lásd a fenti 26–29. pontot) – a Heureka már azon időszak kezdetétől, amelynek vonatkozásában kártérítést követel, vagy mindenesetre a Bizottság által megállapított jogsértés megszűnését megelőzően tudomással bírt vagy tudomással kellett bírnia a kárról és a károkozó kilétéről, a Heureka e jogsértésből eredő kártérítéshez való jogának egy része már a keresete benyújtásának időpontjában elévült.[11]

44. Időközben azonban hatályba lépett a 2014/104 irányelv, amelynek 10. cikke (2) bekezdése a versenyjogi jogsértés miatti kártérítési keresetre alkalmazandó elévülési idő kezdetét nemcsak attól teszi függővé, hogy a felperesnek tudomása legyen e jogsértés lényeges elemeiről, hanem attól is, hogy a jogsértés megszűnjön.

45. A 2014/104 irányelv 2014. december 26-án lépett hatályba. Az átültetésére előírt határidő 2016. december 27-én járt le. 2017. szeptember 1-jén hatályba lépett a versenyjogi kártérítésről szóló 262/2017. sz. törvény, amely a 2014/104 irányelvet a cseh jogba átülteti.

46. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság először is a 2014/104 irányelv 10. cikkének időbeli hatályára kérdez rá (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés). Ezt követően azt kívánja megtudni, hogy az olyan elévülési szabályozás, mint amelyet a cseh jog az e rendelkezést átültető nemzeti törvény hatálybalépését megelőzően előírt, összeegyeztethető-e az említett rendelkezés követelményeivel és/vagy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel (az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdés).

47. A Volvo ítéletben a Bíróság már tisztázta a 2014/104 irányelv 10. cikke időbeli alkalmazásának bizonyos aspektusait. A kérdést előterjesztő bíróság emiatt tájékoztatta a Bíróságot arról, hogy ezen ítélet nyomán visszavonja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdését. Mindazonáltal érdemes megvizsgálni a Volvo ítélet megállapításainak a jelen ügyre gyakorolt konkrét következményeit (az alábbi B. rész).

48. E vizsgálat fel fogja tárni, hogy az arra a kérdésre adandó válasz, hogy a Heureka követelheti-e még a jogsértési időszak egésze alatt elszenvedett károk megtérítését, attól függ, hogy az elévülés a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor a nemzeti jog alapján már bekövetkezett-e ezen időszak egy része tekintetében. Márpedig az e kérdésre adandó válasz attól függ, hogy az említett irányelv átültetési határidejének lejárta előtt következett-e már a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkből, hogy a nemzeti jogok nem írhatják elő, hogy az elévülési idő az uniós versenyjog folyamatos megsértésének vége előtt megkezdődik. Ez a kérdés lényegében megfelel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésnek és a negyedik kérdés i. pontjának. Ebben az összefüggésben foglalkozni kell az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés ii., iii. és iv. pontjával is, amelyek a korábbi nemzeti elévülési szabályozás egyéb aspektusainak az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkoznak (az alábbi C. rész).

[11] Úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság ebből a feltevésből indul ki, mivel ha úgy tekintené, hogy ezekről a Heureka csak a jogsértés 2017. június 27-i megszűnését követően szerzett tudomást, a szóban forgó jogsértésből eredő jog egésze mindenesetre a cseh polgári törvénykönyv által előírt korábbi hároméves elévülési időt alkalmazva sem nem évült volna még el a Heureka keresetének 2020. június 26-i benyújtásakor. Ebben az esetben nem lenne szükséges megvizsgálni az elévülési idő megkezdődésének azon feltételét, amely a jogsértés megszűnésére vonatkozik.

49. Mindenekelőtt azonban felmerül egy előzetes kérdés: A jelen ügyben – azon helyzetekkel ellentétben, amelyekre a Volvo ítélet [12] és a Deutsche Bank végzés [13] vonatkozott – a C(2017) 4444 final bizottsági határozat, amelyre a Heureka a neki kárt okozó jogsértés fennállásának és időtartamának bizonyítása érdekében támaszkodik, még nem végleges (lásd a fenti 23. és 24. pontot). Ez felveti a kérdést, hogy a nemzeti bíróság ennek ellenére támaszkodhat-e erre a határozatra az érintett jogsértésnek és időtartamának megállapítása, valamint az alapügyben szóban forgó elévülési idő meghatározása céljából, vagy köteles-e felfüggeszteni az ügyet az említett határozat jogerőre emelkedéséig. Mivel a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon, [14] ezt a kérdést a kérdést előterjesztő bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálata előtt tisztázni kell (az alábbi A. rész).

A. Előzetes kérdés: Támaszkodhat-e a nemzeti bíróság a Bizottság még nem végleges határozatára?

50. A 2014/104 irányelv 2. cikkének 12. pontja szerint a „jogsértést megállapító jogerős határozat" jogsértést megállapító olyan határozat, amely rendes jogorvoslat keretében nem vagy már nem vizsgálható felül.

51. A C(2017) 4444 final határozat e rendelkezés értelmében még nem jogerős, mivel az a Törvényszék előtt megsemmisítés iránti kereset tárgyát képezte, és a Törvényszék Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ítélete (T-612/17, EU:T:2021:763) ellen jelenleg fellebbezés van folyamatban a Bíróság előtt (a fenti 23. és 24. pont).

52. Megakadályozza-e ez a felperest és a nemzeti bíróságot abban, hogy a Bizottság határozatában foglalt megállapításokra támaszkodjon, különösen a jogsértés fennállását és időtartamát illetően?

53. Véleményem szerint nem.

54. Ily módon egy, még nem végleges határozat, amelyben a Bizottság versenyjogi jogsértést állapít meg, is kötelező erővel bír, amíg azt meg nem semmisítik (az alábbi 1. szakasz). A nemzeti bíróság feladata, hogy az előtte folyamatban lévő eljárásban levonja ebből a megfelelő következtetéseket, és adott esetben mérlegelje, hogy fel kell-e függesztenie az eljárást mindaddig, amíg a Bizottság határozata véglegessé nem válik, erre azonban nem köteles (az alábbi 2. szakasz). A kérdést, hogy a nemzeti bíróság támaszkodhat-e a Bizottság még nem végleges határozatára, meg kell különböztetni attól a kérdéstől, hogy az elévülési idő ilyen esetben nyugszik-e (lásd ezzel kapcsolatban az alábbi 132–138. pontot).

[12] Volvo ítélet, 18. pont.

[13] 2023. március 6-i Deutsche Bank (Kartell – származtatott euro kamatügyletek) végzés (C-198/22 és C-199/22, EU:C:2023:166, 19. pont).

[14] Lásd: 2022. február 10-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Elévülési idő) ítélet (C-219/20, EU:C:2022:89, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

1. A Bizottság még nem végleges határozatának kötelező jellege

55. Az uniós intézmények jogi aktusai mellett főszabály szerint a jogszerűség vélelme szól, és ennek megfelelően joghatást váltanak ki mindaddig, amíg meg nem semmisítik vagy vissza nem vonják őket. [15]

56. Ez az elv azt a kötelezettséget is magában foglalja, amely szerint az említett jogi aktusokat teljes hatályúnak kell tekinteni egészen addig, amíg a Bíróság azokat jogellenesnek nem nyilvánítja, valamint végrehajthatónak tekinteni addig, amíg a Bíróság nem dönt azok végrehajtásának felfüggesztéséről. [16]

57. Kétségtelen, hogy az EUMSZ 288. cikk negyedik bekezdése értelmében a Bizottság által elfogadott határozat – amennyiben címzetteket jelöl meg – csak a címzettjeire nézve kötelező. Mindazonáltal nem vitatott, hogy az ilyen határozat harmadik személyek érdekeit érintő kötelező joghatásokat is kiválthat, ha őket közvetlenül és személyükben érinti, és jogi helyzetüket jelentősen módosítja. [17]

58. Amennyiben az ilyen határozat kötelező joghatásokat vált ki a címzettjei, valamint az e határozatban megállapított jogsértés alapján közvetlenül és személyükben érintett harmadik személyek tekintetében, a Heurekához hasonló harmadik személyeknek, valamint a kérdést előterjesztő bíróságnak is lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy az említett határozatban tett megállapításokra támaszkodjon mindaddig, amíg e határozatot meg nem semmisítik. A nemzeti hatóságok és bíróságok azon kötelezettsége, hogy tiszteletben tartsák a Bizottság határozatai jogszerűségének vélelmét, az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése szerinti lojális együttműködés elvéből is következik. [18]

59. Egyébiránt az 1/2003 rendelet 16. cikke (1) bekezdésének első mondata értelmében, amennyiben a nemzeti bíróságok hoznak határozatot az EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikk hatálya alá tartozó olyan megállapodásokról, döntésekről vagy magatartásokról, amelyek már bizottsági határozat tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottság által elfogadott határozattal ellentétes határozatot. Az ilyen határozat jogerős jellege nem jelent az e rendelkezés által előírt feltételt.

60. Ebben eltér a 2014/104 irányelv 9. cikkétől, amely csak akkor tulajdonít bizonyító erőt a nemzeti versenyhatóságok határozatainak, ha azok jogerősek. [19] Márpedig ez a különbség az uniós jog elsőbbségével, valamint az uniós intézmények határozatainak kötelező jellegével indokolható. [20]

[15] 1994. június 15-i Bizottság kontra BASF és társai ítélet (C-137/92 P, EU:C:1994:247, 48. pont); 2000. december 14-i Masterfoods és HB ítélet (C-344/98, EU:C:2000:689, 53. pont); 2004. október 5-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-475/01, EU:C:2004:585, 18. pont).

[16] 1988. június 7-i Bizottság kontra Görögország ítélet (63/87, EU:C:1988:285, 10. pont); 1989. szeptember 21-i Hoechst kontra Bizottság ítélet (46/87 és 227/88, EU:C:1989:337, 64. pont).

[17] Lásd például: 1986. január 28-i COFAZ kontra Bizottság ítélet (C-169/84, EU:C:1986:42, 24. pont); 1998. március 31-i Franciaország és társai kontra Bizottság ítélet (C-68/94 és C-30/95, EU:C:1998:148, 48–58. pont); 2010. június 29-i Bizottság kontra Alrosa ítélet (C-441/07 P, EU:C:2010:377, 90. pont); lásd még: 1996. július 11-i Métropole télévision és társai kontra Bizottság ítélet (T-528/93, T-542/93, T-543/93 és T-546/93, EU:T:1996:99, 59–64. pont); 2006. szeptember 18-i Wirtschaftskammer Kärnten és best connect Ampere Strompool kontra Bizottság végzés (T-350/03, EU:T:2006:257, 54. pont).

[18] Lásd ebben az értelemben: 2013. november 21-i Deutsche Lufthansa ítélet (C-284/12, EU:C:2013:755, 41. pont).

[19] Lásd még ebben az értelemben, a 2014/104 irányelv hatálybalépése előtti helyzetet illetően: 2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet (C-25/21, EU:C:2023:298, 61–63. pont); a Cogeco Communications ügyre vonatkozó indítványom (C-637/17, EU:C:2019:32, 93. pont).

[20] Lásd ebben az értelemben: a Cogeco Communications ügyre vonatkozó indítványom (C-637/17, EU:C:2019:32, 96. pont).

61. Kétségtelen, hogy a Sumal ügyben hozott ítéletének [21] 42. pontjában a Bíróság megállapította, hogy a gazdasági egységen belüli bármely jogalany versenyjogi jogsértésért való felelősségének megállapításához a Bizottság *véglegessé vált* [22] határozatában kell bizonyítékkal szolgálni arra, hogy az ezen gazdasági egységhez tartozó legalább egy jogalany részt vett ebben a jogsértésben, illetve azt az érintett nemzeti bíróság előtt önállóan kell bizonyítani, abban az esetben, ha a Bizottság a jogsértés fennállása vonatkozásában semmilyen határozatot nem fogadott el.

62. Mindazonáltal nem tűnik úgy, hogy ebből az következne, hogy a károsult fél vagy a nemzeti bíróság csak a Bizottság véglegessé vált határozatának megállapításaira támaszkodhat. Ha ez lenne a helyzet, ez azt jelentené, hogy a felperesnek minden esetben meg kellene várnia a Bizottság határozatának felülvizsgálatára irányuló eljárás végét annak érdekében, hogy e határozat megállapításaira támaszkodjon. Márpedig ez azzal a kockázattal járna, hogy rendkívül nehézzé tenné a károsult felek számára az EUMSZ 101. cikkből és az EUMSZ 102. cikkből eredő kártérítési joguk érvényesítését, különösen mivel nem kizárt, hogy e jog abszolút elévülési ideje az említett bírósági eljárás befejezése előtt eltelik. Ennek következtében a károsult feleket megfoszthatnák annak lehetőségétől, hogy az uniós versenyszabályok megsértését megállapító határozatra alapított keresetet indítsanak. [23]

2. Az alapeljárás felfüggesztésére vonatkozó kötelezettség?

63. A még nem végleges bizottsági határozat főszabály szerint kötelező jellegét megerősíti az a tény, hogy az 1/2003 rendelet 16. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata értelmében ilyen esetben a nemzeti eljárás felfüggesztésének szükségessége a nemzeti bíróság mérlegelésére van bízva. Ha e bíróság nem támaszkodhatna a Bizottság még nem végleges határozatára, az eljárása felfüggesztésének ugyanis a nem végleges jelleg automatikus következményének kellene lennie.

64. Pontosabban magából az 1/2003 rendelet 16. cikke (1) bekezdésének szerkezetéből is kitűnik, hogy úgy tűnik, a jogalkotó a nemzeti eljárás felfüggesztésének lehetőségét főleg arra az esetre irányozta elő, amikor még nincs elfogadott határozat, hanem csak a Bizottság által tervezett határozat van. [24] Bár nem látom be, hogy a felfüggesztés miért ne bizonyulhatna hasznosnak vagy akár szükségesnek akkor is, ha a Bizottság határozata még nem végleges, ez a szerkezet mindazonáltal még inkább hangsúlyozza, hogy a felfüggesztés ilyen esetben nem automatikus jellegű.

65. A 2014/104 irányelv azt sem tiltja, hogy a nemzeti bíróság folytassa az eljárást, ha ugyanazon jogsértés miatt eljárás van folyamatban a Bizottság előtt. Az uniós versenyjog közjogi végrehajtására, illetve magánjogi érvényesítésére irányuló eljárások ugyanis egymást kiegészítő

[21] 2021. október 6-i ítélet (C-882/19, EU:C:2021:800).

[22] Kiemelés tőlem.

[23] Lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 52. pont).

[24] Lásd ebben az értelemben: 2023. január 12-i RegioJet ítélet (C-57/21, EU:C:2023:6, 64. pont); az 1/2003 rendelet 16. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „(1) Amennyiben a nemzeti bíróságok hoznak határozatot a[z EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102. cikk] hatálya alá tartozó olyan megállapodásokról, döntésekről vagy magatartásokról, amelyek már bizottsági határozat tárgyát képezik, nem hozhatnak a Bizottság által elfogadott határozattal ellentétes határozatot. Kerülniük kell továbbá az olyan határozat kibocsátását, amely ellentétben állna a Bizottság által kezdeményezett eljárásban a Bizottság által tervezett határozattal. *E célból* a nemzeti bíróság felmérheti, hogy szükséges-e az előtte folyó eljárást felfüggeszteni. Ez a kötelezettség nem érinti a[z EUMSZ 267. cikk] szerinti jogokat és kötelezettségeket.” (Kiemelés tőlem.)

jellegűek, és főszabály szerint egymással párhuzamban is lefolytathatók.[25] Ennek abban az esetben is érvényesülnie kell, ha a Bizottság előtti eljárás lezárult, miközben határozatának bírósági felülvizsgálatára irányuló eljárás van folyamatban az uniós bíróságok előtt.

66. Amint azt a Bizottság előadja, a nemzeti eljárás felfüggesztésére vonatkozó általános kötelezettség problematikus módon arra ösztönözné azon vállalkozásokat, amelyek tekintetében a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy megsértik az uniós versenyszabályokat, hogy a határozattal szemben keresetet indítsanak, majd fellebbezést nyújtsanak be a Törvényszék ítélete ellen pusztán amiatt, hogy késleltessék a helyreállító igazságszolgáltatás érvényesülését.

67. Annak értékelése során, hogy szükséges vagy célszerű-e felfüggeszteni a Bizottság még nem végleges határozatát követő kártérítési követelésre vonatkozó eljárást, a nemzeti bíróságnak figyelembe kell vennie egyrészt a pergazdaságosságot, valamint az uniós intézményekkel való jóhiszemű együttműködési kötelezettségét, amelyek adott esetben a felfüggesztés mellett szólhatnak.

68. Másrészt figyelembe kell venni mind a felperes hatékony jogorvoslathoz való jogát, mind pedig az alperes jogbiztonsághoz való jogát, amelyek a nemzeti jogvita észszerű időn belüli eldöntése mellett szólhatnak.[26] Ebben az összefüggésben figyelembe kell venni többek között annak kockázatát, hogy az abszolút elévülési idő a felfüggesztés alatt lejár, csakúgy mint a vitatott határozat uniós bíróság előtti bírósági felülvizsgálatára irányuló eljárás szakaszát, vagyis azt, hogy számítani lehet-e arra, hogy ebben az eljárásban a végleges határozat meghozatalára rövid időn belül sor kerül, vagy sem, valamint a Bizottság határozata érvényességének a nemzeti bíróság általi saját értékelését. Amennyiben ezzel kapcsolatban kétség merül fel, a nemzeti bíróságnak előzetes döntéshozatal céljából kérdést kell terjesztenie a Bíróság elé.[27]

69. Egy, a felfüggesztés célszerűségének értékelése során figyelembe vehető másik szempontot az jelent, hogy a nemzeti jogban létezik-e olyan rendkívüli jogorvoslat, amely adott esetben lehetővé teszi a kártérítési eljárásban hozott határozat felülvizsgálatát. Úgy tűnik, hogy az uniós jog nem követeli meg általános jelleggel ilyen rendkívüli jogorvoslat bevezetését,[28] azonban a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint az a cseh jogban létezik.

70. A fentiek összességéből az következik, hogy egy, a C(2017) 4444 final határozathoz hasonló, jogsértést megállapító bizottsági határozat az alapügyben szóban forgóhoz hasonló kártérítési kereset keretében kötelező erővel bír, még akkor is, ha még nem végleges. A kérdést előterjesztő bíróság tehát támaszkodhat erre határozatra a vitatott kárt állítólagosan okozó jogsértés fennállásának és időtartamának megállapítása céljából. Ez nem érinti az említett bíróság azon lehetőségét, hogy felfüggessze az előtte folyamatban lévő eljárást, ha ezt az ügy körülményei alapján megfelelőnek ítéli.

[25] Lásd: 2023. január 12-i RegioJet ítélet (C-57/21, EU:C:2023:6, 65. és 66. pont); Szpunar főtanácsnok RegioJet ügyre vonatkozó indítványa (C-57/21, EU:C:2022:363, 45. és 46. pont).

[26] Lásd ebben az értelemben: 2022. február 10-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Elévülési idő) ítélet (C-219/20, EU:C:2022:89, 45. pont). Lásd még értelemszerűen: Ćapeta főtanácsnok DB Station & Service ügyre vonatkozó indítványa (C-721/20, EU:C:2022:288, 88. pont).

[27] Lásd különösen: 1987. október 22-i Foto-Frost ítélet (314/85, EU:C:1987:452, 12–20. pont). Lásd még, a Bizottság határozatának érvényességével vagy értelmezésével kapcsolatos kétségek esetét illetően: 2022. augusztus 1-jei Daimler (Kartellek – Hulladékgyűjtő tehergépkocsik) ítélet (C-588/20, EU:C:2022:607, 27–36. pont); 2021. február 25-i VodafoneZiggo Group kontra Bizottság ítélet (C-689/19 P, EU:C:2021:142, 144. pont).

[28] Lásd ebben az értelemben: 2015. október 6-i Târşia ítélet (C-69/14, EU:C:2015:662, 28., 29. és 38–41. pont).

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés: A Volvo ítélet megállapításainak a jelen ügyre gyakorolt hatásairól

71. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a 2014/104 irányelvnek az elévülési időkre vonatkozó 10. cikke mennyiben alkalmazandó az alapeljárásra. Az e kérdésekre adandó válasz a Bíróság Volvo ítéletben tett megállapításaiból következik. Még ha a kérdést előterjesztő bíróság visszavonta is ezeket a kérdéseket, annak érdekében, hogy hasznos választ lehessen adni számára, pontosítani kell ezen ítéletnek a jelen ügyre gyakorolt következményeit.

72. A 2014/104 irányelv 22. cikkének (1) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy az ezen irányelv anyagi jogi rendelkezéseinek való megfelelés céljából elfogadott nemzeti rendelkezések ne legyenek visszamenőleges hatállyal alkalmazhatók.

73. A Volvo ítélet szerint a 2014/104 irányelv 10. cikke az ezen irányelv 22. cikkének (1) bekezdése értelmében vett anyagi jogi rendelkezés. [29]

74. Az említett 10. cikk időbeli hatályának meghatározása érdekében azt kell tehát megvizsgálni, hogy a szóban forgó helyzet megvalósult-e az említett irányelv átültetési határidejének lejárta előtt, vagy e határidő lejártát követően is kifejtette hatásait. [30]

75. Ennek érdekében meg kell vizsgálni, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor, vagyis 2016. december 27-én letelt-e az alapügyben szereplő helyzetre alkalmazandó elévülési idő, ami magában foglalja ezen elévülési idő kezdő időpontjának meghatározását. [31]

76. A jelen ügyben a Heureka azon kár megtérítését kéri, amelyet a Google által a C(2017) 4444 final határozat szerint a 2013 februárja és 2017. június 27. közötti időszakban elkövetett erőfölénnyel való visszaélés miatt szenvedett el.

77. E körülmények között különbséget kell tenni a jogsértés azon időszaka között, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát követően került sor (az alábbi 1. szakasz), illetve a jogsértés azon időszaka között, amelyre e határidő lejárta előtt került sor (az alábbi 2. szakasz).

1. A jogsértés azon időszaka, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát követően került sor

78. A jogsértés azon része, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát követően, azaz 2016. december 27. és 2017. június 27. között került sor, az említett irányelv 10. cikkének időbeli hatálya alá tartozik.

79. Ráadásul az átültetési határidő lejártától a nemzeti bíróságnak a nemzeti jogot amennyire csak lehetséges, az uniós jog fényében kell értelmeznie, anélkül azonban, hogy e nemzeti rendelkezéseket *contra legem* értelmezné. [32]

[29] Volvo ítélet, 43–47. pont.

[30] Volvo ítélet, 48. pont.

[31] Volvo ítélet, 49. pont.

[32] Volvo ítélet, 52. pont.

80. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság magyarázatai szerint a Nejvyšší soud (legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata az, amely a „kárról való tudomást”, amelyet a polgári törvénykönyv az elévülési idő kezdetének meghatározásához megkövetel, úgy értelmezi, hogy a szubjektív elévülési idő kezdete szempontjából akár csak a versenyjog folyamatos megsértésével okozott részkárról való tudomás is releváns.

81. Márpedig az uniós joggal összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső jognak az uniós jog céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul. Következésképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy valamely nemzeti rendelkezést csupán amiatt nem tud az uniós joggal összhangban értelmezni, hogy e rendelkezést korábban állandó jelleggel e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték. [33]

82. E kritériumok szerint – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel – nem tűnik lehetetlennek a nemzeti jog uniós jogi követelményekkel összhangban történő értelmezése.

83. Ebből következik, hogy a jogsértés e része során okozott kár tekintetében az elévülési idő nem kezdődhetett meg azelőtt, hogy a 2014/104 irányelv 10. cikkében előírt feltételek teljesültek volna, vagyis többek között azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a felperes e jogsértés lényeges elemeiről tudomást szerzett volna.

84. A Volvo ítélet szerint, noha nem kizárt, hogy a károsult személy jóval a bizottsági határozat összefoglalójának az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való közzététele előtt, vagy akár az e határozatra vonatkozó sajtóközlemény közzététele előtt tudomást szerezhet a kártérítési kereset megindításához elengedhetetlen információkról, – egyéb információk hiányában – észszerűen ettől az időponttól tekinthető úgy, hogy a károsult személy tudomást szerzett a keresete megindításához elengedhetetlen információkról. [34]

85. A Google ugyanakkor a jelen ügyben azt az álláspontot képviseli, hogy a Heureka már a C(2017) 4444 final határozat összefoglalójának a *Hivatalos Lapban* 2018. január 12-én történt közzétételét megelőzően tudomással bírt a jogsértés lényeges elemeiről. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak megvizsgálása, hogy ez így van-e. Mindenesetre az elévülési idő még ebben az esetben sem kezdődhetett meg az említett jogsértés megszűnése előtt a jogsértés azon időszaka tekintetében, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének 2016. december 27-i lejártát követően került sor. A C(2017) 4444 final határozat szerint e megszűnés időpontja 2017. június 27. Ugyanakkor semmi nem akadályozza a kérdést előterjesztő bíróságot abban, hogy adott esetben arra a következtetésre jusson – amennyiben ezt megfelelően bizonyították –, hogy e jogsértés hosszabb ideig tartott, mint amelyet a C(2017) 4444 final határozat megállapított. [35]

[33] Lásd: 2021. június 3-i Instituto Madrileño de Investigación y Desarrollo Rural, Agrario y Alimentario ítélet (C-726/19, EU:C:2021:439, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[34] Volvo ítélet, 64–71. pont.

[35] A Heureka szerint a Google csak 2017. szeptember 27-én szüntette meg a kifogásolt magatartást. Ez az állítás többek között azon alapul, hogy a C(2017) 4444 final határozat 1. cikkének második bekezdésében a Bizottság megállapította, hogy a jogsértés e határozat elfogadásának időpontjában még folyamatban volt, míg a 3. cikkben arra kötelezte a Google-t, hogy azt legkésőbb az említett határozat közlésétől számított 90 napon belül szüntesse meg. A kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy ellenőrizze ezt az állítást, figyelembe véve adott esetben a C(2017) 4444 final határozat közlésének tényleges, 2017. június 30-i időpontját (a Google által az említett határozattal szemben benyújtott kereset keretében tett állítások szerint), és meghatározza a jogsértés megszűnésének pontos időpontját.

86. Ebben az összefüggésben érdemes rögzíteni, hogy nem kétséges, hogy az az időpont, amikor a 2014/104 irányelv 10. cikkének (2) bekezdése értelmében a „jogsértés megszűnt”, amennyiben egy és ugyanazon egységes és folyamatos jogsértés egy bizonyos időtartamra terjed ki, csak az az időpont lehet, amikor e jogsértés teljes egészében véget ért.

87. Kétségtelen, hogy az említett rendelkezés ezt nem pontosítja kifejezetten, ellentétben azzal, amit – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi – a Bizottság eredeti javaslata tartalmazott. [36]

88. Úgy tűnik azonban, hogy ez a változtatás inkább a megfogalmazás egyszerűsítésének, mintsem a tartalom megváltoztatására vonatkozó szándéknak felel meg. Az az időpont ugyanis, amikor egy jogsértés „megszűnik”, egységes és folyamatos jogsértés keretében csak az az időpont lehet, amikor a jogsértés teljes egészében véget ér. Ellenkező esetben arra az időpontra kellene hivatkozni, amikor a jogsértést „elkövették”, az 1/2003 rendelet 25. cikkének (2) bekezdéséhez hasonlóan, amely rögzíti, hogy „[a]z elévülési idő a jogsértés elkövetésének napján kezdődik”, a „[f]olyamatos vagy ismétlődő jogsértések [kivételével, amelyek] esetén […] az elévülési idő a jogsértés megszűnésének napján kezdődik”.

89. Egyébiránt a 2014/104 irányelv 2. cikkének 1. pontja a „versenyjogi jogsértést” úgy határozza meg, mint „az EUMSZ 101. vagy 102. cikkének, vagy a nemzeti versenyjognak a megsértés[ét]”, ami amellett szól, hogy a jogsértés fogalmát az irányelv alkalmazásában az e rendelkezésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat alapján kell értelmezni. Márpedig ezen ítélkezési gyakorlat szerint, ha a cselekmények sorozata vagy folyamatos magatartás azonos, a belső piacon fennálló versenyt torzító célja alapján „átfogó terv” keretébe illeszkedik, egységes és folyamatos jogsértésről [37] (vagy adott esetben egységes és ismétlődő jogsértésről [38]) van szó. Ez a fogalom lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy a figyelembe vett egész jogsértési időszak vonatkozásában bírságot szabjon ki, továbbá meghatározza az elévülési idő kezdetének időpontját, vagyis azt az időpontot, amikor a folyamatos jogsértés megszűnt. [39]

90. A jelen ügyben a C(2017) 4444 final határozatból az következik, hogy a jogsértés a Cseh Köztársaságban 2013 februárjában kezdődött, és az említett határozat elfogadásának időpontjában is folytatódott (a fenti 21. pont). Kétségtelen, hogy a Bizottság e jogsértést nem minősítette kifejezetten az imént említett ítélkezési gyakorlat értelmében vett „egységes és folyamatos jogsértésnek”. Ez kétségkívül azért van így, mert ezt a fogalmat főként az EUMSZ 101. cikk több vállalkozás által elkövetett és több részből álló megsértései egységességének és folyamatosságának alátámasztása érdekében használják.

91. A jelen ügyben azonban – anélkül, hogy ezt a fogalmat kifejezetten használni kellene – nyilvánvalónak tűnik, hogy az EUMSZ 102. cikk egyetlen vállalkozás által elkövetett megsértése egy egységes célkitűzést és gazdasági célt követő folyamatos magatartásban állt, tudniillik abban, hogy a Google saját árösszehasonlító szolgáltatását az általános keresési eredményei oldalain előnyösebben helyezte el és jelenítette meg annak érdekében, hogy a versengő árösszehasonlító

[36] Lásd a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó 2013. június 11-i javaslat (COM(2013) 404 final) 10. cikkének (3) bekezdését.

[37] 1999. július 8-i Bizottság kontra Anic Partecipazioni ítélet (C-49/92 P, EU:C:1999:356, 81. pont); 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 258. pont); 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens ítélet (C-441/11 P, EU:C:2012:778, 41. pont).

[38] 2013. május 17-i Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet (T-147/09 és T-148/09, EU:T:2013:259, 88. pont); 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (T-655/11, EU:T:2015:383, 484. és 498. pont).

[39] 2013. május 17-i Trelleborg Industrie és Trelleborg kontra Bizottság ítélet (T-147/09 és T-148/09, EU:T:2013:259, 62. pont).

szolgáltatások hátrányára növelje az ezen árösszehasonlító szolgáltatás felé irányuló forgalmat.[40] A jogsértés megszűnése tehát csak az az időpont lehet, amikor ez a folyamatos magatartás teljes egészében véget ért.

92. Összefoglalva, ami a 2014/104 irányelv átültetési határidejének 2016. december 27-i lejártát követő időszakot illeti, az elévülési idő nem kezdődhetett meg a Bizottság által megállapított jogsértés megszűnése, azaz 2017. június 27. előtt, kivéve, ha a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a jogsértés egy későbbi időpontban szűnt meg.

2. A jogsértés azon időszaka, amelyre a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt került sor

93. Ezzel szemben, ami a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát megelőző jogsértési időszakot, vagyis a 2013 februárja és 2016. december 27. közötti időszakot illeti, az elévülési idő kezdő időpontja a nemzeti jog szabályaitól függ.[41]

94. Amint azt többek között a fenti 42. és 43. pontban jeleztem, a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint a 2014/104 irányelv átültetését megelőzően a cseh polgári törvénykönyvben előírt hároméves elévülési idő akkor kezdődött, amikor a károsult tudomást szerzett a kárról és a kár okozójáról, anélkül hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlat szerint meg kellett volna várni a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló jogsértés végét. Az ilyen jogsértés által okozott kárt megoszthatónak tekintették, tehát egymás után különböző elévülési idők kezdődtek. Ezen ítélkezési gyakorlat alapján a Heureka kártérítéshez való jogának egy része a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt már elévült.

95. Annak meghatározása érdekében azonban, hogy e nemzeti szabályok alkalmazhatók-e a kár Heureka által követelt azon részére, amely a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártát megelőző időszaknak felel meg, meg kell vizsgálni, hogy e jogi helyzet összeegyeztethető-e az uniós joggal. A 2014/104 irányelv előtt ugyanis közvetlenül a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkből már az következett, hogy a jogalanyok által az uniós versenyjogra alapított jogok védelmét biztosítani hivatott keresetekre vonatkozó szabályok nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé ezen jogok gyakorlását.[42] A kérdés tehát az, hogy e szabályok értelmében – még a 2014/104 irányelv előtt is – egy versenyjogi jogsértés miatti kártérítési kereset megindítására vonatkozó elévülési idő elkezdődhetett-e a jogsértés megszűnése előtt.

C. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdés: Az irányelvet megelőző elévülési szabályozásra vonatkozóan az uniós jogból eredő követelmények

96. Az a kérdés, hogy melyek azok az uniós jogból eredő követelmények, amelyek különösen a 2014/104 irányelv elfogadását megelőzően az elévülési idő kezdetére vonatkoznak, lényegében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésnek, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés i. pontjának felel meg (az alábbi 1. szakasz). Az

[40] Lásd: 2021. november 10-i Google és Alphabet kontra Bizottság (Google Shopping) ítélet (T-612/17, EU:T:2021:763, 68. és 69. pont).

[41] Lásd ebben az értelemben: Volvo ítélet, 50. pont.

[42] Lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 42. és 43. pont); Volvo ítélet, 50. pont.

előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés fennmaradó pontjai (az alábbi 2. és 3. szakasz) csak akkor válnak relevánssá, ha e kérdés vizsgálata azt mutatja, hogy az uniós jog nem követeli meg a jogsértés megszűnését ahhoz, hogy az elévülési idő megkezdődhessen.

1. Megkezdődhet-e az elévülési idő a jogsértés megszűnése előtt? (A harmadik kérdés és a negyedik kérdés i. pontja)

97. A Volvo ítélet 50. és azt követő pontjaiban, különösen az 56. és 61. pontban a Bíróság egy, az irányelvet megelőzően a nemzeti jog által szabályozott helyzettel kapcsolatban megállapította, hogy az e nemzeti jog által meghatározott elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna.

98. Hasonlóképpen, a Bíróság a Manfredi és társai ítélet[43] 78. és 79. pontjában megállapította, hogy az a nemzeti jogszabály, amely szerint a kártérítési kérelem elévülési ideje attól a naptól kezdődik, amelyen a megállapodás vagy az összehangolt magatartás létrejött, a gyakorlatban lehetetlenné teheti a tiltott megállapodással vagy magatartással okozott kár megtérítésére vonatkozó jog érvényesítését, különösen ha ez a nemzeti jogszabály rövidebb elévülési határidőt is megállapít és kizárja az elévülés nyugvását. A Bíróság szerint ilyen helyzetben, folyamatos és ismételt jogsértés esetén nem kizárt, hogy az elévülési határidő még a jogsértés megszüntetése előtt lejár, és ebben az esetben azoknak, akik az elévülési határidő lejártát követően szenvednek kárt, nincsen lehetőségük keresetet benyújtani.

99. A Google és a Bizottság azonban úgy véli, hogy e kijelentések nem ültethetők át a jelen ügy keretébe. Így a Manfredi és társai üggyel ellentétben a jelen ügyben az elévülési idő még minden egyes osztható elévülési idő esetében sem kezdődhetett meg a megfelelő tudomásszerzés előtt. Nem merülhet fel tehát annak kockázata, hogy az elévülési idő már azelőtt eltelik, hogy a károsult kártérítést követelhetne.

100. Ráadásul a Volvo ügyben szóban forgó jogsértés egy titkos kartell volt, amelyről ezen ügy felperese mindenesetre csak a jogsértés megszűnését követően szerzett tudomást. Az elévülési idő megkezdődésének azon feltétele tehát, hogy a jogsértés megszűnjön, az említett ügyben semmilyen valós jelentőséggel nem bírt a jogvita megoldása szempontjából.

101. Ezzel szemben a jelen ügyben a jogsértés nyilvános magatartásban állt, amelynek az elkövetője ismert volt. Ezenkívül az elévülési idő nem kezdődött meg azt megelőzően, hogy a károsult ezekről az elemekről tudomást szerzett volna, és az elévülési idő kellően hosszú volt. Ennélfogva a kártérítéshez való jog gyakorlásához nem tűnik elengedhetetlennek, hogy az elévülési idő kezdete ezenfelül a jogsértés megszűnésétől is függjön. A károsult számára teljes mértékben lehetséges, hogy az idő múlásával és a kár növekedésével fokozatosan kiigazítsa követeléseinek összegét.

102. Mindent egybevetve, a Bíróság Cogeco Communications ügyben[44] tett megállapításainak megfelelően az elévüléssel kapcsolatos szabályozás egészét kell megvizsgálni annak meghatározása érdekében, hogy annak különböző elemei összességükben értékelve ténylegesen lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszik-e a kártérítéshez való jog gyakorlását. Márpedig a jelen ügyben nem ez helyzet.

[43] 2006. július 13-i ítélet (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461).

[44] 2019. március 28-i ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 45. pont); lásd még: a Cogeco Communications ügyre vonatkozó indítványom (C-637/17, EU:C:2019:32, 81. pont).

103. Végül, a 2014/104 irányelv átültetését megelőzően a valamely versenyjogi jogsértés elévülési idejének kezdetét egyetlen tagállami jogrendszer sem kötötte a jogsértés megszűnésének feltételéhez. Ez az irányelv e tekintetben egy teljesen új jogi helyzetet hozott létre, amelynek követelményei nem hasonlíthatók a tényleges érvényesülés elvének – korábban hatályos – követelményeihez. Egy ilyen feltételnek az irányelv végrehajtása előtt történő megkövetelése azzal a kockázattal járna, hogy az irányelvnek magánszemélyek közötti horizontális közvetlen hatályt tulajdonítanának, ami ellentétes lenne az állandó ítélkezési gyakorlattal. [45]

104. Ez az érvelés ugyanakkor nem fogadható el.

105. Így kétségkívül lehetséges, hogy a tagállamok polgári jogai ismerjék a tartós jogsértés intézményét, amely az idők során fokozatosan következik be és évül el. Hasonlóképpen, az Unió szerződésen kívüli felelőssége időben fokozatosan évül el, amennyiben a kár folyamatos. [46]

106. Ugyanakkor az alapügyben szereplőhöz hasonló versenyjogi jogsértés miatti kártérítési kereset strukturálisan különbözik a szerződésen kívüli felelősség megállapítása iránti klasszikus polgári jogi keresettől.

107. Először is, az az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk teljes érvényesüléséből eredő jogon alapul, amely nemcsak az érintett személyt állítólagosan ért közvetlen kár, hanem a piac szerkezetében és működésében közvetetten keletkezett károk orvoslására is szolgál, amely piac többek között az érintett fogyasztók javára nem fejthette ki teljes gazdasági hatékonyságát. [47] Az uniós versenyszabályok megsértése alapján indított kártérítési keresetek szerves részét képezik az e szabályok végrehajtására irányuló rendszernek. [48] A kártérítéshez való joga érvényesítésével a károsult hozzájárul az uniós célkitűzések megvalósításához, és így az uniós érdekek „védelmezőjévé” vagy „érvényesítőjévé” válik. [49]

108. Amennyiben az uniós versenyszabályoknak a magánszféra kezdeményezése alapján történő érvényesítésére irányuló ilyen kereset *(private enforcement)* az EUMSZ 101. vagy az EUMSZ 102. cikk megsértésén alapul, a jogsértés fogalmának – amely az uniós jog önálló fogalmát képezi – nem lehet eltérő a tartalma, mint az uniós versenyszabályok hatóságok általi végrehajtása *(public enforcement)* kontextusában. [50] Ennélfogva a jogsértést, amelyen a kártérítési kereset alapul, az uniós jog határozza meg.

109. A versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetek előterjesztéséhez továbbá főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges. [51] Ezenfelül a helyzetet általában a károsult fél hátrányára fennálló információs aszimmetria jellemzi. [52] Ennélfogva azt a

[45] 1994. július 14-i Faccini Dori ítélet (C-91/92, EU:C:1994:292, 19–30. pont).

[46] Lásd: 2007. április 19-i Holcim (Deutschland) kontra Bizottság ítélet (C-282/05 P, EU:C:2007:226, 35. pont); lásd még: 2005. április 21-i Holcim (Deutschland) kontra Bizottság ítélet (T-28/03, EU:T:2005:139, 69. és 70. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2021. január 20-i Folschette és társai kontra Bizottság ítélet (T-884/19, nem tették közzé, EU:T:2021:27, 25. pont).

[47] Lásd ebben az értelemben: 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet (C-453/99, EU:C:2001:465, 26. pont); 2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, EU:C:2023:99, 42. pont).

[48] 2021. október 6-i Sumal ítélet (C-882/19, EU:C:2021:800, 37. pont).

[49] Lásd e tekintetben már: a Tráficos Manuel Ferrer ügyre vonatkozó indítványom (C-312/21, EU:C:2022:712, 57. pont).

[50] Lásd értelemszerűen: 2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet (C-724/17, EU:C:2019:204, 47. pont); 2021. október 6-i Sumal ítélet (C-882/19, EU:C:2021:800, 38. pont).

[51] 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 46. pont); Volvo ítélet, 54. pont; 2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet (C-25/21, EU:C:2023:298, 60. pont).

[52] Volvo ítélet, 55. pont; 2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, EU:C:2023:99, 43. pont).

nemzeti szabályozást, amely az elévülés kezdő időpontjáról, annak időtartamáról, továbbá a nyugvásának vagy a megszakadásának feltételeiről rendelkezik, hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz. [53]

110. E tekintetben kétségtelenül léteznek olyan versenyjogi jogsértések, amelyek azonnal, egyetlen cselekmény révén is megvalósulhatnak, mint például a bojkottra való felhívás vagy az egyetlen, erőfölényben lévő vállalkozás általi szerződéses hátrányos megkülönböztetés.

111. Mindazonáltal, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság helyesen hangsúlyozza, a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló erőfölénnyel való visszaélésnek csak a magatartás egésze minősül, amely kiterjedése, időtartama, intenzitása és végrehajtásának módja révén a versenyfeltételek lényeges torzulásához vagy versenyellenes hatáshoz vezetett vagy vezethetett.

112. Az EUMSZ 101. cikkbe ütköző összetett és folyamatos jogsértés esetéhez hasonlóan tehát az EUMSZ 102. cikkbe ütköző ilyen jogsértés esetén is mesterséges lenne „feldarabolni" a jogsértést és az elévülési időt, amely jogsértés – amint azt a fenti 90. és 91. pontban megállapítottam – ugyanúgy megfelel az egységes és folyamatos versenyjogi jogsértés kritériumainak.

113. Hasonlóképpen elengedhetetlen, hogy az elévülési idő ne telhessen el a jogsértés megszűnése előtt, annak érdekében, hogy védelemben részesüljön a károsult személyek ahhoz való joga, hogy teljes körű kártérítést kaphassanak, ami az irányelvet megelőző ítélkezési gyakorlat részét képezi. [54]

114. Amint azt a jelen ügyben a Heureka előadja, egy jogsértés különösen a digitális ágazatban több szinten (kereskedők, hirdetők, felhasználók) is hatást gyakorolhat, és módosíthatja a piac szerkezetét. Márpedig az e területen elkövetett jogsértést és az abból eredő kárt nagyon nehéz a jogsértés megszűnése előtt megállapítani, és a kereset benyújtásának, majd a követelt kár növelésével történő fokozatos kiigazításának követelménye tehát rendkívül nehézzé, sőt gyakorlatilag lehetetlenné teszi ezen, teljes körű kártérítéshez való jog gyakorlását.

115. Ezenkívül a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy már az irányelv előtti uniós jog is megkövetelte, hogy az elévülési idő ne kezdődjön azelőtt, hogy a károsult személy tudomást szerzett volna a keresete megindításához elengedhetetlen információkról, amelyek magukban foglalják többek között a versenyjogi jogsértés fennállását és a kár fennállását. [55] Márpedig igen nehéznek tűnik egy összetett versenyjogi jogsértés megszűnése előtt ilyen tudomásszerzést feltételezni.

116. Ennélfogva jogbizonytalanságot teremt az, ha a károsulttal szemben kizárólag a jogsértésről való állítólagos tudomásán alapuló elévülési időre hivatkoznak. Ezzel szemben a jogsértésről való tudomásnak és a jogsértés megszűnésének kettős feltétele – a károsult személy, de a jogsértés elkövetője érdekében is – lehetővé teszi az elévülési idő kezdetének pontos és megbízható meghatározását, különösen a versenyhatóság határozatát követő keresetek esetében.

[53] 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 47. pont); Volvo ítélet, 53. pont; 2023. április 20-i Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ítélet (C-25/21, EU:C:2023:298, 60. pont).

[54] 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 95. pont); 2023. február 16-i Tráficos Manuel Ferrer ítélet (C-312/21, EU:C:2023:99, 35. pont).

[55] Volvo ítélet, 56–61. pont.

117. Ezzel szemben cinikus lenne a károsult személlyel szemben elévülési időre hivatkozni, miközben a jogsértés még folyamatban van. Ezenkívül annak kockázata, hogy idő előtt hivatkoznak a károsultakkal szemben a jogsértésről való tudomásukra, akár ahhoz is vezethet, hogy a károsultak haboznak bejelenteni a jogsértést a Bizottságnál vagy versenyhatóságnál, és ezáltal árthat a versenyjog hatékony érvényesítésének.

118. Egyébiránt az a követelmény, hogy a jogsértésnek meg kell szűnnie ahhoz, hogy az elévülési idő elkezdődjön, arra is késztetheti az elkövetőt, hogy gyorsabban megszüntesse az érintett jogsértést annak érdekében, hogy az elévülési idő a lehető leggyorsabban elteljen. Ezzel szemben egy olyan rendszer, amely lehetővé teszi az elévülés több egymást követő kezdő időpontra történő felosztását, biztosítja a jogsértés elkövetője számára, hogy folyamatosan a jogsértésnek csak egy, az elévülési idő tartamának megfelelő kis része tekintetében fogják kártérítésre kötelezni, és így nem ösztönzi őt a jogsértés megszüntetésére.

119. Ellentétben azzal, amit a Bizottság a jelen eljárás keretében a tárgyaláson állított, az elévülési idő kezdete tekintetében a jogsértésről való tudomásra és a jogsértés megszűnésére vonatkozó kettős feltétel megkövetelése a károsult személyt sem ösztönzi arra, hogy a jogsértésről való tudomása ellenére tétlen maradjon, hozzájárulva ezzel a kár bekövetkezéséhez. Adott esetben teljességgel figyelembe lehet venni a jóhiszeműség elvével ellentétes ilyen tétlenséget a kártérítés megállapítása során. Ezzel szemben ezt a tényezőt nem lehet figyelembe venni az elévülési idő kezdetének meghatározása céljából.

120. A jogsértés megszűnésének mint az elévülési idő kezdetének feltétele alóli kivétel csak igen korlátozott körben képzelhető el, különösen akkor, ha az irányelv előtti nemzeti jog más rendelkezéseknek köszönhetően biztosítja, hogy az elévülési idő ne teljen el e megszűnést megelőzően, így például az elévülési időnek a jogsértést megállapító határozat jogerőre emelkedéséig történő nyugvására vagy megszakadására vonatkozó szabályok alkalmazásával. A nemzeti bíróságnak még ilyen esetben is meg kell vizsgálnia, hogy elegendő idő marad-e arra, hogy a károsult fél a jogerős határozatot követően előkészíthesse és benyújthassa keresetét.[56]

121. Amennyiben a károsult a kártérítéshez való alanyi jogát érvényesíti, indokolt, hogy olyan szubjektív elévülési idő vonatkozzon rá, amely nem kezdődhet meg a keresete megindítása szempontjából lényeges információkról való tudomásszerzést megelőzően. E tekintetben különbözik a Bizottságtól, amely objektív hatáskörét gyakorolja, és amelynek tekintetében az 1/2003 rendelet 25. cikkének (2) bekezdése értelmében csak objektív elévülési idő kezdődik a jogsértés elkövetésének vagy megszűnésének napján.

122. Az 1/2003 rendelet 2. cikke értelmében azonban a károsult személy az általa hivatkozott jogsértésre vonatkozó bizonyítási terhet illetően ugyanolyan helyzetben van, mint a Bizottság. Ennélfogva nem indokolt e személyt a Bizottságnál kedvezőtlenebb helyzetbe hozni a jogsértés megszűnését mint az elévülési idő kezdetének kritériumát illetően. Ez annál is inkább igaz, mivel e személy nem rendelkezik a Bizottság jogköreivel és vizsgálati eszközeivel a jogsértés fennállásának bizonyítására,[57] hanem a gyakorlatban a Bizottság határozatától függ.

[56] Lásd ebben az értelemben: Commission Staff Working Paper accompanying the White Paper on Damages actions for breach of the EC antitrust rules, SEC(2008) 404, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008SC0404, 238. pont.

[57] Lásd ezzel kapcsolatban: Volvo ítélet, 55. pont.

123. E megfontolásokból következik, hogy a kártérítéshez való jog hatékony érvényesítésének lehetővé tételéhez, és így a versenyjogi szabályok károsult személyek általi érvényesítésére irányuló célkitűzéseknek való megfelelés érdekében szükséges, hogy a felelősség megállapítása iránti kereset benyújtásával kapcsolatos elévülési idő ne kezdődjön meg az ilyen jogsértés megszűnése előtt.

124. A Bizottság és a Google érveivel ellentétben a Volvo ítélet, valamint a Manfredi és társai ítélet[58] mögött meghúzódó cél tehát tökéletesen átültethető a jelen ügyre. Következésképpen a harmadik kérdésre és a negyedik kérdés i. pontjára azt a választ kell adni, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek lehetővé teszik, hogy a valamely versenyellenes magatartás eredményeként bekövetkezett kárral kapcsolatos kártérítési követelés esetében az elévülési idő azt megelőzően kezdődjön meg, hogy e magatartás teljes egészében befejeződne.

125. Ez azt jelenti, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetben az elévülési idő nem kezdődhetett meg a jogsértés megszűnése előtt, vagyis az elévülési idő legkorábban 2017. június 27-én (lásd a fenti 85. pontot) kezdődhetett meg. Ebből következik, hogy az elévülési idő nem járt le a 2014/104 irányelv átültetési határidejének 2016. december 27-i lejárta előtt. E körülmények között az alapügyben szereplő helyzet nem valósult meg ezen irányelv átültetési határidejének lejárta előtt, hanem az említett határidő lejártát követően is kifejtette hatásait, amely folytán az irányelv 10. cikke alkalmazandó erre a helyzetre (lásd a fenti 74. és 75. pontot).

2. Megkezdődhet-e az elévülési idő azelőtt, hogy a károsult személy tudja, hogy a magatartás a versenyszabályok megsértésének minősül? (A negyedik kérdés ii. pontja)

126. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés ii. pontjával a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi, hogy az EUMSZ 102. cikkel és a tényleges érvényesülés elvével ellentétesek-e az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek az elévülési idő kezdetét nem kötik ahhoz, hogy a károsult tudomással bírjon a szóban forgó magatartás versenyszabályokat sértő jellegéről, amint azt immár a 2014/104 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének a) pontja előírja. Ez a kérdés a jelen ügyben a harmadik kérdésre és a negyedik kérdés i. pontjára adott válaszom alapján nem merül fel, vagyis az elévülési idő mindenesetre nem kezdődik meg a jogsértés egésze megszűnésének időpontját megelőzően. A negyedik kérdés ii. pontjával kapcsolatban tehát csak másodlagosan foglalok állást.

127. A tényleges érvényesülés elve megköveteli, hogy a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő ne kezdődjön azelőtt, hogy a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy volna tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresete megindításához elengedhetetlen információkról. Ezen információk közé tartozik a versenyjogi jogsértés fennállása, a kár fennállása, az e kár és e jogsértés közötti okozati összefüggés, valamint e jogsértés elkövetőjének személyazonossága.[59]

128. Amint azt Rantos főtanácsnok kifejtette, ebben az összefüggésben annak az időpontnak a megállapítása, amikor a károsult személy tudomást szerez a – szóban forgó magatartás jogi minősítése értelmében vett – „jogsértés fennállásáról”, jogbizonytalanságot eredményez. Ennélfogva abból a feltevésből kell kiindulni, hogy a „follow-on” típusú keresetek keretében,

[58] 2006. július 13-i ítélet (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461).

[59] Volvo ítélet, 56–60. pont.

amelyek a Bizottság vagy valamely nemzeti versenyhatóság határozatát követik,[60] – egyéb információk hiányában – észszerűen úgy tekinthető, hogy a kereset megindításához elengedhetetlen információkról a Bizottság határozata összefoglalójának a *Hivatalos Lapban* történő közzétételekor (vagy nemzeti versenyhatóság határozata esetében az ennek megfelelő időpontban) szereznek tudomást.[61]

129. Ezzel szemben a „stand-alone" típusú keresetek esetében, amikor nincs versenyhatóság által hozott előzetes határozatot,[62] nem áll fenn ilyen, a tudomásra vonatkozó nyilvános támpont, és végső soron a nemzeti bíróság feladata csupán az, hogy az alperes által szolgáltatott információk alapján megállapítsa azt az időpontot, amikor a károsult fél tudomással bírt a „jogsértés fennállásáról". E tekintetben nem követelhető meg, hogy a tényállás versenyjogi jogsértésként való jogi minősítése minden kétséget kizáró legyen, ami általában nehéz az ilyen jogsértés közigazgatási vagy bírósági határozat általi megállapítását megelőzően. Ugyanakkor, ezzel szemben, az egyszerű szórványos tényekről vagy körülményekről való tudomás, amelyek tények vagy körülmények versenyjogi jogsértés gyanúját kelthetik, nem lehet elegendő ahhoz, hogy a károsult féllel szemben a jogsértés fennállásáról való tudomásra lehessen hivatkozni. Pontos és egybevágó valószínűsítő körülmények együttesének kell fennállnia, amelyek alapján feltételezhető, hogy egy gondossággal eljáró fél észszerűen nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a tények, amelyekről tudomása van vagy amelyekről tudomása lehet, versenyjogi jogsértésnek minősülnek.

130. Ebben az összefüggésben kétségkívül igaz, hogy a gondossági kötelezettség szintjén egyrészről a bizonyítottan jogi tanácsadást igénybe vevő vállalkozások és a „hivatásos" fogyasztók, és másrészről a „rendes" fogyasztók megkülönböztetése tovább fokozza a jogbizonytalanságot.[63] Mindazonáltal indokoltnak tűnik, hogy a bíróság a károsult személynek a jogsértés fennállásáról való tudomására és az e tekintetben fennálló gondossági kötelezettségére vonatkozó értékelése során figyelembe vegye ezt a különbséget. Annak figyelembevétele is lehetségesnek tűnik, hogy bizonyos jogsértések, így például a közvetlen versenytársak közötti, az árakra vonatkozó megállapodások könnyebben minősíthetők a versenyszabályokkal ellentétesnek, mint más magatartások, különösen az új piacokon megvalósuló, a versenyhatóságok által kevésbé ismert és elemzett magatartások.

131. E megfontolások alapján az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés ii. pontjára azt a választ kell adni, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikk értelmében a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő nem kezdődhet meg azelőtt, hogy a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy volna tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresete megindításához elengedhetetlen információkról, amelyek magukban foglalják a versenyjogi jogsértés fennállását is. Ha az ilyen keresetre valamely versenyhatóság határozatát követően kerül sor, egyéb információk hiányában – a nemzeti bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartásával – észszerűen úgy tekinthető, hogy az erről való tudomás ezen határozat összefoglalójának hivatalos közzétételétől kezdve fennáll. Ilyen határozat hiányában a jogsértés fennállásáról való tudomás csak akkor állapítható meg, ha pontos és

[60] E meghatározást illetően lásd: Pitruzzella főtanácsnok Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ügyre vonatkozó indítványa (C-25/21, EU:C:2022:659, 32–35. pont).

[61] Lásd ebben az értelemben: Volvo ítélet, 71. pont; Rantos főtanácsnok Volvo és DAF Trucks ügyre vonatkozó indítványa (C-267/20, EU:C:2021:884, 122. és 123. pont).

[62] E meghatározást illetően lásd még: Pitruzzella főtanácsnok Repsol Comercial de Productos Petrolíferos ügyre vonatkozó indítványa (C-25/21, EU:C:2022:659, 32–35. pont).

[63] Lásd: Rantos főtanácsnok Volvo és DAF Trucks ügyre vonatkozó indítványa (C-267/20, EU:C:2021:884, 121. és 122. pont).

egybevágó valószínűsítő körülmények együttese áll fenn, amelyek alapján feltételezhető, hogy egy gondossággal eljáró fél észszerűen nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a tények, amelyekről tudomása van vagy amelyekről tudomása lehet, versenyjogi jogsértésnek minősülnek.

3. Fel kell-e függeszteni az elévülési időt a Bizottság előtti eljárás időtartama és e határozat bírósági felülvizsgálata alatt? (A negyedik kérdés iii. és iv. pontja)

132. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdésének ii. és iv. pontjával a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel ellentétesek-e az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek alapján nem nyugszik és nem szakad meg az elévülési idő a Bizottság előtti azon eljárás időtartamára, amely erre a továbbra is megvalósuló jogsértésre vonatkozik, és amelyek nem tartalmaznak arra vonatkozó szabályokat sem, hogy az elévülési idő nyugvása legkorábban a jogsértés tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedése után egy évvel érhet véget.

133. A negyedik kérdés ii. pontjához hasonlóan ez a kérdés a jelen ügyben nem merül fel a harmadik kérdésre és a negyedik kérdés i. pontjára adott válaszom alkalmazása esetén. A negyedik kérdés iii. és iv. pontjával kapcsolatban tehát csak másodlagos jelleggel foglalok állást.

134. Annak meghatározása érdekében, hogy az elévülésre vonatkozó nemzeti szabályok rendkívül nehézzé, sőt gyakorlatilag lehetetlenné teszik-e a jogorvoslathoz való jog érvényesítését, a nemzeti elévülési szabályozás egészét kell értékelni. E szabályozás egyes elemeit tehát nem egymástól elszigetelten kell vizsgálni.[64] Annak lehetősége, hogy az elévülési időt Bizottság előtti eljárás és a Bizottság határozatának bírósági felülvizsgálata időtartamára felfüggesszék, ennek csupán az egyik eleme.

135. Amint arra a Bizottság hivatkozik, az elévülési idő nyugvásának indoka az, hogy a felperesnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy megvárja a versenyhatóság vizsgálatának, és adott esetben e hatóság határozata bírósági felülvizsgálatának eredményét. Ez lehetővé teszi számára annak értékelését, hogy sor került-e versenyjogi jogsértésre, hogy tudomást szerezzen annak terjedelméről és időtartamáról, és hogy egy későbbi kártérítési kereset keretében e megállapításra támaszkodjon.

136. Így a Cogeco Communications ügyben a Bíróság megállapította, hogy a jogorvoslathoz való jog gyakorlása gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé válik, ha az elévülési idő, amely még azon eljárások befejezését megelőzően megkezdődik, amelyek végén a nemzeti versenyhatóság vagy jogorvoslati szerv végleges határozatot hoz, ezen eljárásokhoz képest túl rövid, továbbá az ilyen eljárások alatt nem nyugodhat és nem is szakadhat meg, amely folytán nem kizárt, hogy ez az elévülési idő még azt megelőzően eltelik, hogy az említett eljárások befejeződnének, ami megakadályozza, hogy a károsult az ilyen határozatra alapított keresetet indítson.[65]

137. Márpedig ezen ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a károsult személynek lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy keresetét valamely versenyhatóságnak az uniós versenyszabályok szóban forgó megsértésére vonatkozó határozatára alapítsa. Az elévülési időnek a versenyhatóság

[64] Lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 45–55. pont); lásd még: a Cogeco Communications ügyre vonatkozó indítványom (C-637/17, EU:C:2019:32, 81. pont); Rantos főtanácsnok Volvo és DAF Trucks ügyre vonatkozó indítványa (C-267/20, EU:C:2021:884, 101. pont).

[65] 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet (C-637/17, EU:C:2019:263, 52. pont).

eljárásai során történő automatikus felfüggesztése vagy megszakadása eszköz lehet erre a célra. A nemzeti rendszerekben azonban más módon is biztosítható lehet, hogy a károsult személy keresetét a jogsértést megállapító határozatra alapíthassa.

138. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdés ii. és iv. pontjára azt a választ kell adni, hogy a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel nem ellentétes a versenyjogi jogsértésekre vonatkozó olyan elévülési szabályozás, amelynek alapján az elévülési idő nem nyugszik és nem szakad meg automatikusan a versenyhatóság előtti eljárásnak vagy e hatóság határozata bírósági felülvizsgálatának időtartama alatt. A tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikk azonban megköveteli, hogy a nemzeti elévülési szabályozás lehetővé tegye a károsult személy számára, hogy keresetét valamely versenyhatóságnak az uniós versenyszabályok szóban forgó megsértésére vonatkozó határozatára alapítsa.

VI. Végkövetkeztetések

139. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Městský soud v Praze (prágai városi bíróság, Csehország) előzetes döntéshozatal iránti kérelmére a következőképpen válaszoljon:

1) A tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló, 2014. november 26-i 2014/104/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 10. cikke időbeli hatályának meghatározása érdekében azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó helyzet megvalósult-e ezen irányelv átültetési határidejének lejárta előtt, vagy e határidő lejártát követően is kifejtette hatásait. Ennek érdekében meg kell vizsgálni, hogy a 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejártakor letelt-e az alapügyben szereplő helyzetre alkalmazandó elévülési idő, ami magában foglalja ezen elévülési idő kezdő időpontjának meghatározását. A 2014/104 irányelv átültetési határidejének lejárta előtti időszak során az elévülési idő kezdetét a nemzeti jognak megfelelően kell meghatározni.

2) A tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel ellentétesek az olyan nemzeti rendelkezések, amelyek lehetővé teszik, hogy a valamely folyamatos versenyellenes magatartás eredményeként bekövetkezett kárral kapcsolatos kártérítési követelés esetében az elévülési idő e magatartás egészének befejezését megelőzően kezdődjön meg.

3) A tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikk értelmében a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idő nem kezdődhet meg azelőtt, hogy a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy volna tekinthető, hogy tudomást szerzett a kártérítési keresete megindításához elengedhetetlen információkról, amelyek magukban foglalják a versenyjogi jogsértés fennállását is. Ha az ilyen keresetre valamely versenyhatóság határozatát követően kerül sor, egyéb információk hiányában – a nemzeti bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartásával – észszerűen úgy tekinthető, hogy az erről való tudomás ezen határozat összefoglalójának hivatalos közzétételétől kezdve fennáll. Ilyen határozat hiányában a jogsértés fennállásáról való tudomás csak akkor állapítható meg, ha pontos és egybevágó valószínűsítő körülmények együttese áll fenn, amelyek alapján feltételezhető, hogy

egy gondossággal eljáró fél észszerűen nem hagyhatta figyelmen kívül, hogy a tények, amelyekről tudomása van vagy amelyekről tudomása lehet, versenyjogi jogsértésnek minősülnek.

4) A tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikkel nem ellentétes a versenyjogi jogsértésekre vonatkozó olyan elévülési szabályozás, amelynek alapján az elévülési idő nem nyugszik és nem szakad meg automatikusan a versenyhatóság előtti eljárásnak vagy e hatóság határozata bírósági felülvizsgálatának időtartama alatt. A tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett EUMSZ 102. cikk azonban megköveteli, hogy a nemzeti elévülési szabályozás lehetővé tegye a károsult személy számára, hogy keresetét valamely versenyhatóságnak az uniós versenyszabályok szóban forgó megsértésére vonatkozó határozatára alapítsa.